

Gemeente van onze Heer Jezus Messias

1. Zicht op de weg. Dat heb ik ook als titel aan mijn preek meegegeven.¹ Het is namelijk wat de leerlingen krijgen: zicht op de weg die hun meester gaat. Hoort u maar wat hij – in de eerste schriftlezing – zegt:

‘Zie, wij gaan op naar Jeruzalem.

Al wat door de profeten geschreven is,
zal aan de Mensenzoon volbracht worden,
want hij zal overgeleverd worden aan de volkeren
en bespot, gesmaad en bespuwd worden.

En nadat ze hem gegeseld hebben, zullen ze hem doden.

En op de derde dag zal hij opstaan’ (Luc. 18,31-33).

Dat opgaan gebeurt met zijn allen, zoals ook wij met zijn allen in deze Veertigdagentijd opgaan, als ik dat zo mag zeggen. Ik hoop dat u zijn ‘visie’, zijn zicht deelt voor deze Veertigdagentijd, die wij voor het gevoel dan vandaag mogen ingaan, maar die eigenlijk al afgelopen Aswoensdag is ingegaan, het echte begin van de Veertigdagentijd. Hij gaat met ons op weg, en wij met hem.

2. Die weg naar Jeruzalem mag er één van gezamenlijkheid zijn, zoals uit het begin van Jezus’ woorden blijkt: ‘Zie, *wij* gaan op.’ Maar eenmaal daar aangekomen, zal hem van alles overkomen. En dat zal alleen hem gebeuren. Het is duidelijk, die weg gaat hij alleen, zonder zijn leerlingen. Hij mag dus met ‘wij’ beginnen, die weg naar Jeruzalem is wel een gezamenlijke weg die zij gaan, maar direct daarna houdt die 1^e persoon meervoud, dat ‘wij’ op. Dan gaat hij over in de 3^e persoon enkelvoud, dan wordt het ‘hij’.

Heel bijzonder is dat toch eigenlijk: in die moeilijke weg die Jezus voor zich ziet, sleept hij niet iedereen mee, zoals we dat wel bij anderen zien. Als mensen hun ondergang nabij zien, dan kunnen veel mensen het niet laten om anderen daarin te betrekken, om hen mee ten onder te laten gaan. Het zijn vaak hun directe medewerkers, de mensen die nauw bij hen betrokken zijn. Zo niet Jezus. Uit deze woorden kan je al van tevoren opmaken dat dat bij hem niet een toevallige samenloop van omstandigheden zal zijn, dat anderen geen deelgenoot van zijn neergang zullen zijn, maar dat hij dat zelf heel bewust doet, om anderen daarin niet mee te trekken.

3. Ik weet niet of het u is opgevallen, maar dan verwacht je in dit verband dat hij direct daarna, na dat ‘wij’, na die 1^e persoon meervoud, over zal stappen op de 1^e persoon enkelvoud, op ‘ik’. Dus:

‘Al wat door de profeten geschreven is,
zal aan *mij* volbracht worden,
want *ik* zal overgeleverd worden aan de volkeren
en bespot, gesmaad en bespuwd worden.

En nadat ze *mij* hebben gegeseld, zullen ze *mij* doden.

En op de derde dag zal *ik* opstaan.’

Toch? En iets daarvan zit er natuurlijk ook wel degelijk in die woorden. We weten dat het immers over de spreker zelf van deze woorden gaat. Dat hij het laatste stuk van zijn eigen levensweg voor zich ziet. Maar dan zegt hij toch wat anders. Dan spreekt hij zodanig dat het toch ook weer niet over hem zelf lijkt te gaan, ten slotte gebruikt hij een 3^e persoon. En heeft hij het over de Mensenzoon. Het is een aanduiding die Jezus een groot aantal keren gebruikt, woorden waarmee hij zichzelf aanduidt. Zo zeggen de geleerden dat, en wij zeggen hen dat na. Je zou bijna zelfs zeggen: dat het *zijn* aanduiding is van hemzelf, zo vaak gebruikt hij deze aanduiding. Nu mag dat allemaal waar zijn, maar pak je er ook mee waarom Jezus dat nu zo doet. Waarom hanteert hij deze aanduiding?

¹ Ik schreef in ‘Samenklank’ (4/8 (2017), 3), het kerkblad van Den Haag-Zuidwest bij het begin van de Veertigdagentijd een artikel ‘Zicht op de weg’ (dat u ook op mijn website kunt vinden).

4. Laat ik eerst dit zeggen: Jezus mag er zich zelf mee aanduiden, anderen spreken zo nooit over hem. Zij gebruiken altijd anderen woorden voor hem. Zij hanteren andere aanduidingen. De meest in het oog springende is die titel waar velen onder ons het nog wel eens moeilijk mee hebben, als hij zo genoemd wordt, als hij 'zoon van God' genoemd wordt. Hebt u het kerkblad al ingekeken? Mijn verhaal op pagina 3 ook?² Daar heb ik uitgelegd wat de betekenis is van woordje 'zoon' van. Dat woordje heeft hier de betekenis van 'behorend bij', 'helemaal behorend bij'. Kijk, dat is wat diegenen zeggen als ze over hem moeten typeren: 'Dat is nou iemand die helemaal bij God hoort' of anders uitgedrukt: 'Wat lijkt hij op zijn Vader!'

5. Kijk gemeente, en dan hoef ik eigenlijk niet meer te zeggen hoe anders hij tegen zich zelf aankijkt, hoe anders hij zichzelf ziet: als iemand die helemaal bij mensen wil behoren. Die zich van hen niet zal losmaken. Van 'mensen' in die allerbreedste betekenis van het woord. Goed om te bedenken in deze verkiezingstijd, want dat zijn deze dagen ook. We leven in de Veertigdagentijd en we leven in verkiezingstijd, zij bezig om te bepalen op welke partij we zullen stemmen.

Als je een criterium nodig hebt om je keuze te bepalen, dan zou dat deze zelfaanduiding van Jezus kunnen zijn: behorend bij mensen in die allerbreedste zin van het woord. Dat betekent dan ook dat het lastig wordt om op partijen te stemmen, die anderen zouden willen uitsluiten, tenminste als je dit 'Mensenzoon' leidend wil laten zijn.

Ik moet nog verder gaan: was hij niet juist die man die opkwam voor die mensen die in de samenleving werden weggezet? Was hij niet die juist met deze mensen contact zocht, hen als mens zag, en niet als degene die niet deugde of die niet paste binnen de samenleving, omdat hij/zij zo totaal anders was?

Dat zou zo maar visie, dat zou zo maar zicht kunnen geven om je stemkeuze te bepalen.

6. Ik zei, zo duidt Jezus zichzelf aan: als de Mensenzoon. Maar er moet mijns inziens meer over gezegd worden, dit is toch te weinig. Die titel 'Mensenzoon' die heeft Jezus namelijk niet zelf verzonnen. Wat Jezus hier doet, is namelijk een titel gebruiken die door anderen al veel eerder is gebruikt, in het bijzonder door de profeten. U hebt gelijk, als u tegen me zegt: 'Ik heb ook een oudtestamentische lezing gemist. Had zo'n Mensenzoon tekst gelezen. U hebt helemaal gelijk. Ik had u Daniël 7 moeten lezen: over de verschijning van iemand gelijk een Mensenzoon, die uiteindelijk alle koninklijke macht krijgt.

7. Kijk, wat Jezus doet, door deze aanduiding te gebruiken, dat is zich daarin voegen. Nee, dat is niet wat ons, moderne mensen, erg ligt: om je ergens in te voegen. Bij ons is het veeleer zo: je moet vooral je eigen gang gaan. En o wee, als iemand je daarin belemmert, in het gaan van je eigen gang. Dat zal die ander snel duidelijk worden dat je daar niet van gediend bent.

Nee, het is hier dan ook geen 'ik', 'ik', 'ik' wat hier in deze lijdensaankondiging klinkt. Het is de Mensenzoon over wie dit alles zal komen. En Jezus, Jezus voegt zich daarin. Van de leerlingen wordt direct hierna gezegd dat ze het niet begrepen, dat het woord hun duister was, dat ze het gesprokene niet kenden. Drievoudig wordt hun onbegrip en onkennis geformuleerd. Is het niet ons onbegrip dat ze verwoorden? Want begrijpt u het dan wel dat je in zo iets invoegt, als je er weet van hebt dat je laatste levensfase er zo uit ziet, als mensen je in verkeerde handen zullen spelen, als je weet dat spot, smaad en bespuwing je deel zullen zijn.

8. Het zijn allemaal passieve werkwoordsvormen die hier door Jezus worden gebruikt. Wat daarmee gezegd wordt? Dat het de Mensenzoon allemaal zal overkomen. En hij zal daartegen niet in verzet komen. Hij zal het allemaal ondergaan. Je kunt het je haast niet voorstellen.

² Ik schreef in 'Samenklank' (4/8 (2017), 3), het kerkblad van Den Haag-Zuidwest bij het begin van de Veertigdagentijd een artikel 'Zicht op de weg' (dat u ook op mijn website kunt vinden).

‘Haast niet, zeg je nou wel. Ik kan het me helemaal niet voorstellen’, hoor ik een enkeling onder u dat zeggen? Maar zeg je dat: dat je je het niet kunt voorstellen, dan zeg je tegelijkertijd dat je niet kunt voorstellen dat er mensen zijn die datzelfde overkomt, die verraden worden, die belasterd en bespuwd worden, gemarteld en uiteindelijk gedood, en die evenmin de middelen hebben om zich te verweren, om daar iets tegen te doen. En die dat ook niet willen, omdat ze dan weten dat ze middelen moeten gebruiken die ze nu net niet willen gebruiken, omdat het niet bij hen past. Kijk, bij die mensen wil hij horen. Ook die mensen wil hij niet loslaten. Met hen weet hij zich verbonden, en toont hij zijn verbondenheid.

9. Het zijn allemaal passieve werkwoordsvormen, zei ik. Op eentje na dan. Hij staat helemaal aan het slot. Op een plek waar je dat nou absoluut helemaal niet meer zou verwachten, direct na ‘en nadat ze mij gezeseld hebben, zullen mij doden.’ Wie verwacht daarna nog een actieve werkwoordsvorm? Dat is wie verwacht daarna nog activiteit van zijn kant? Wie verwacht dan nog: ‘en hij zal – ten derde dage – opstaan’? Afgelopen is het dan toch? Na: en dan zullen ze mij doden. Om dan te horen: ‘en hij zal – ten derde opstaan’. Gelooft u daarin? Gelooft u dat dat zal gebeuren? Nee, u denkt dat dat nepnieuws is, zoals dat ook geldt voor het verhaal dat rondgaat dat hij uit de doden is opgestaan. Dat verhaal blijft toch rondgaan. Zou er niets van waar zijn, dan hoefden we hier ook niet bijeen te komen. Dat hele Nieuwe Testament zou dan het verhaal zijn van een beweging die uiteindelijk dood liep. Maar dat verhaal zou dan ook niet verteld worden. Maar het verhaal wordt verteld en het verhaal gaat dat Hij die weg die hij is gegaan, niet een doodlopende weg is, maar juist een die naar het nieuwe leven voert, ja meer nog die naar een nieuwe samenleving voert, een samenleving waarin iedereen zicht op een goed en gezegend leven, én waarin elke mens gezien wordt, en mee telt.

In de Naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

*Zondag Invocabit, 5 maart 2017
Bosbeskapel, Den Haag-Zuidwest
ds. Nico Riemersma*